

Státní okresní archiv Plzeň-sever se sídlem v Plasích

Záložna-kampelička Potvorov

1899–1952

Inventář

EL NAD č.: 701

AP č.: 261

Veronika Brožková

Plasy 2011

Obsah

Úvod:

I. Vývoj původce archivního fondu	3
II. Vývoj a dějiny archivního fondu	7
III. Archivní charakteristika archivního fondu	7
IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu	7
V. Záznam o uspořádání archivního fondu a zpracování archivní pomůcky	7
Seznam použitých pramenů a literatury	8

Přílohy:

Příloha č. 1: Seznam použitých zkratk	9
---------------------------------------	---

Inventární seznam	10
--------------------------	-----------

I. Vývoj původce archivního fondu

Spořitelní a záložní spolky byly malé peněžní ústavy, které poskytovaly finanční služby svým členům z řad malých vkladatelů, především zemědělců a vesnických živnostníků. Vznikaly na sklonku 19. století podle německého vzoru Raiffeisenových záložen na základě zákona č. 70 ze dne 9. dubna 1873, o společenstvech pro napomáhání živnosti a podnikání.

Velkým propagátorem těchto záložních spolků u nás byl František Cyril Kampelík (1805–1872). Tento lékař a politik mimo jiné v roce 1861 vydal brožuru „Spořitelny po farských kolaturách orbě, řemeslu ze svízelné pomohou“. Navrhl v ní zakládání malých venkovských spořitelen, které by z nahromaděného kapitálu poskytovaly rolníkům a venkovským řemeslníkům levný úvěr.

Na přelomu 80. a 90. let devatenáctého století se Kampelíkovy myšlenky začaly uskutečňovat. Zakládáním spořitelním a záložním spolkům se říkalo kampeličky nebo také raiffeisenky podle finančníka Friedricha Wilhelma Raiffeisena, který podobné úvěrové spolky zakládal v Německu. Vedly běžné účty, umožňovaly příjem a výdej peněz a vklady a výběry z vkladních knížek. Ze získaných depozit potom půjčovaly za výhodný úrok svým členům finanční hotovost bez dlouhé čekací doby a složitěho ručení. Jednotlivé spolky zaštiťovala Ústřední jednota českých hospodářských spolků v Království českém. Ta pro záložny zajišťovala správu peněžních vkladů, ukládání financí na běžné účty v bankách, vedla účty, poskytovala úvěry, ukládala finanční přebytky, vykonávala revize, poskytovala poradenskou činnost. Vedle toho obstarávala i společný nákup hospodářských potřeb (uhlí, hnojiva, krmiva) pro zemědělce, objednávaných prostřednictvím jednotlivých spolků. Kampeličky byly zakládány s ručením neomezeným, pracovaly přímo na vesnicích, s minimálními náklady, kromě pokladníka neměly placené úředníky, byly spravovány lidmi, kteří měli své hlavní zaměstnání jinde a tuto funkci považovali spíše za čestnou.

Ustavující valná hromada Spořitelního a záložního spolku pro Potvorov a okolí se konala 12. února 1899. Bylo zvoleno devítičlenné představenstvo, jehož předsedou (starostou) se stal farář František Bárta, dále šestičlenná dozorčí rada a pokladník. Při svém založení měl spolek 23 členů.

Minimální vklad nového člena spolku byl 1 zl. Počáteční úrok z vkladů byl stanoven na 4 %, úrok ze zápůjček činil 5 %. Spolek se připojil k Ústřední jednotě českých hospodářských spolků v Království českém. Sídlo spolku bylo v Potvorově, jeho členy se mohli stát občané obcí Potvorov, Bílov, Sedlec, Bukovina, Řemešín, Přehořov a osady Odlezly. V březnu 1926 byly do obvodu spolku přijaty obce Hluboká, Vysoká Libyně, Trojany a Žihle.

Dne 31. března 1899 byl spolek zapsán do rejstříku společenstev (Krajský soud v Plzni, sv. II, list 80) pod názvem Spořitelní a záložní spolek pro Potvorov a okolí, zapsané společenstvo s neobmezeným ručením. Vlastní činnost byla zahájena k 1. červnu 1899, úřední hodiny byly v neděli a o svátcích od 10 do 12 hodin.

Spolek neměl vlastní prostory, spolková místnost byla zpočátku v potvorovské staré školní budově. Od roku 1905 se úřadovalo v bytě pokladníka, zde se většinou konaly i valné hromady. V únoru 1927 jednalo představenstvo o umístění spolku a protože v Potvorově nebyla žádná možnost pronájmu vhodných prostor, bylo rozhodnuto o nutnosti stavby nové budovy. Myšlenku vlastního spolkového domu podpořila i ústřední jednota. V roce 1931 byl od manželů Václava a Anežky Rozmarových za 8500 Kč zakoupen pozemek pro stavbu spolkového domu, od obce Potvorov byl za 1776 Kč přikoupen sousední pozemek. Původní stavba byla odstraněna, zpracování plánů domu, rozpočtu a poté i vlastní realizace stavby byly zadány staviteli Stanislavu Lukášovi z Plas. Celkové náklady na stavbu budovy včetně ceny pozemku činily 85 082,45 Kč. V nové budově, která dostala číslo popisné 83, se poprvé úřadovalo 1. prosince 1933. Provozní doba se rozšířila, úřadovalo se ve středu odpoledne a v neděli a ve svátky dopoledne. Spolek pro svoji potřebu využíval přízemí domu, podkrovní místnosti domu byly pronajaty.

V roce 1934 musely být podle vládního nařízení č. 169/1933 Sb. změněny stanovy spolku a

při té příležitosti se obecné označení kampelička dostalo do názvu, oficiální název tedy zněl Kampelička, spořitelní a záložní spolek pro Potvorov a okolí, zapsané společenstvo s neobmezeným ručením.

Na základě vládního nařízení č. 268/1941 Sb. z. a n. byl 28. září 1941 schválen nový dvojjazyčný název Kampelička, spořitelní a záložní spolek pro Potvorov a okolí, zapsané společenstvo s neobmezeným ručením – Kampelička, Spar- und Vorschussverein für Potfuhre und Umgebung, eingetragene Genossenschaft mit unbeschränkter Haftung.

Po pádu nacistického Německa a obnovení svobodné Československé republiky vydal dne 19. května 1945 prezident republiky Dr. Edvard Beneš dekret, jímž byla ve všech hospodářských ústavech, družstvech a institucích zrušena působnost dosavadních vedoucích osob a činovníckých sborů a vedení přešlo na jmenované národní správce. Národními správci kampeličky byli ustanoveni Václav Jirásek, František Juha a Alois Rott. Dne 9. září 1945 se konala valná hromada a starostou spolku byl opět zvolen Josef Hotěk.

Dne 31. prosince 1946 zaslal ve smyslu § 1 zákona č. 200/1946 Sb., o některých opatřeních v oboru obchodního a společenstevního práva starosta krajskému soudu návrh na výmaz německého znění firmy z názvu.

Na základě zákona č. 181/1948 Sb., o organizaci peněžnictví, byla výnosem ministerstva financí č. j. 215.095/48-III/7 ze dne 15. října 1948 přikázána přeměna v ústav lidového peněžnictví s tím, že název bude znít Záložna-kampelička v Potvorově. Záložna se stala povinným členem Okresní spořitelny a záložny v Kralovicích, která byla zároveň jejím peněžním ústředím. Dosavadní členové správy a úředníci zůstali ve svých funkcích, nově byla kampelička družstvem s ručením omezeným.

V listopadu 1951 byla firma ze společenstevního rejstříku přenesena do podnikového rejstříku Krajského soudu v Plzni, kde byla zaregistrována pod značkou Dp 216.

Podle § 14, odst. 1 a 3 zákona č. 84/1952 Sb., o organizaci peněžnictví, se ke dni 1. ledna 1953 Záložna-kampelička v Potvorově sloučila univerzální sukcesí bez likvidace se Státní spořitelnou v Kralovicích. V důsledku toho došlo dne 17. února 1953 k výmazu Záložny-kampeličky v Potvorově z podnikového rejstříku.

Významní činovníci spolku

Předsedové představenstva (starostové)

František Bárta	02/1899–05/1909
Václav Petřík	05/1909–05/1921
Václav Slach	05/1921–09/1923
Václav Urban	09/1923–06/1936
Josef Hotěk	06/1936–07/1945
Václav Jirásek ¹	07/1945–09/1945
Josef Hotěk	09/1945–05/1948
Václav Hokr	05/1948–12/1952

Předsedové dozorčí rady

Vladimír Jan Charvát	12/1899–03/1900
Václav Fencel	03/1900–?/1908
František Lehrl	05/1908–06/1936
Josef Koukl	06/1936–[12/1952]

1 Národní správce jmenovaný na základě dekretu prezidenta republiky č. 5/1945 Sb. ze dne 19. května 1945

Vývoj vkladů a zápůjček

<u>rok</u>	<u>vklady</u>	<u>zápůjčky</u>	<u>zisk</u>
1899	528,71 K	1987,84 K	8,28 K
1905	6840,14 K	6396,84 K	9,00 K
1910	3114,28 K	3950,00 K	250,81 K
1920	23 713,17 K	2400,00 K	34,79 K
1925	230 884,19 Kč	149 500,00 Kč	1644,97 Kč
1930	636 926,42 Kč	570 000,00 Kč	7561,40 Kč
1935	423 888,15 Kč	159 600,00 Kč	2017,32 Kč
1940	1 369 172,20 Kč	47 900,00 Kč	300,95 Kč
1945	6 992 221,35 Kčs	25 000,00 Kčs	389,70 Kčs
1949	6 751 295,50 Kčs	827 026,00 Kčs	45,80 Kčs

Počet členů spolku

<u>rok</u>	<u>počet členů</u>
1899	26
1905	35
1910	46
1920	56
1925	75
1930	172
1935	246
1940	259
1945	274
1949	278

II. Vývoj a dějiny archivního fondu

Písemnosti předala v roce 1980 Československá státní spořitelna, oblastní závod Plzeň, z podnikového archivu v Nepomuku Státnímu oblastnímu archivu v Plzni a ten následně materiály postoupil zdejšímu archivu (č. př. 558). Předávací protokoly ani žádné jiné podrobnosti o převzetí archiválií se nedochovaly.

III. Archivní charakteristika archivního fondu

Archivní fond Záložna-kampelička Potvorov tvoří celkem 15 česky psaných úředních knih z let 1899–1952, z toho 14 knih správního charakteru (protokol pro valnou hromadu, protokol pro dozorčí radu, protokol pro představenstvo, seznamy činovníků a členů) a jedna účetní kniha. Fond dále obsahuje 1 karton spisového materiálu (usnesení krajského soudu, stanovy a jednací řád spolku, doklady o spolkové budově, protokol o revizi, účetní uzávěrky).

Název archivního fondu byl zvolen na základě Metodického návodu OAS MV k vedení evidence NAD podle vyhl. č. 645/2004 Sb. ze dne 27. července 2009 (Hlava XII, Čl. 17), tj. posledního úředního nebo jinak běžně užívaného názvu svého původce a místa působení.

Při pořádání a inventarizaci fondu bylo přihlédnuto k současným pravidlům pro zpracování archivního materiálu (Metodické návody a instrukce pro zpracování archivního materiálu. SAP X, 1960, č. 2, s. 215–310) a Metodického pokynu ředitele SOA v Plzni pro zpracování archiválií a tvorbu archivních pomůcek z 12. března 2010.

V roce 1981 Dr. Josef Pankraz a Marie Vitoušová fond uspořádali a vyhotovili skupinový inventář „Peněžní ústavy v okrese Plzeň-sever (1858) 1867–1954“, k jeho schválení však nedošlo.

Celkový rozsah fondu je 0,30 bm. Knihy jsou řazeny podle obsahu a v rámci jednotlivých druhů chronologicky. Původně fond obsahoval 16 knih (celkový rozsah 0,21 bm), protokol pro představenstvo 1930–1947 o rozsahu 0,02 bm byl přerazen do fondu Hospodářský spolek Potvorov (č. EL NAD 1239, č. j. SOAP/060-364/2010 ze dne 14. 9. 2010). Vnitřní skartace nebyla provedena.

Písemnosti jsou v češtině, podle přílohy č. 3 zákona č. 499/2004 Sb. byly zařazeny do II. kategorie. V době zpracování fondu se nacházely ve vyhovujícím stavu, nevyžadujícím restaurátorský ani konzervátorský zásah.

IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu

Materiály archivního fondu Záložna-kampelička Potvorov poskytují poměrně ucelené údaje o činnosti spolku. Fond obsahuje zápisy ze schůzí orgánů a téměř kompletní řadu účetních závěrek. Záznamy jsou dokladem vývoje peněžnictví na regionální úrovni a lze z nich získat i informace o dění v obcích, v nichž působil. Další informace o vývoji spolku obsahuje archivní fond Krajský soud Plzeň I, uložený ve Státním oblastním archivu v Plzni.

V. Záznam o uspořádání archivního fondu a zpracování archivní pomůcky

Archivní fond Záložna-kampelička Potvorov 1899–1952 uspořádala a inventář k němu zpracovala Veronika Brožková v září 2010 v SOkA Plzeň-sever se sídlem v Plasích. Čistopis pomůcky zhotovila v březnu 2011 Veronika Brožková.

Seznam použitých pramenů a literatury

Státní oblastní archiv v Plzni, *Krajský soud Plzeň I* /nezpracováno/, Spořitelní a záložní spolek pro Potvorov a okolí, zapsané společenstvo s ručením neobmezeným – sign. Dr II 80, Záložna-kampelička v Potvorově – sign. Dp 216.

Farní kronika Potvorov, II. díl 1897–1958 [fotokopie]. Státní okresní archiv Plzeň-sever se sídlem v Plasích.

Hájek, Jan – Lacina, Vlastislav. *Od úvěrních družstev k bankovním koncernům*. Praha, 1999.

Pamětní kniha obce Potvorov 1947–1962 [fotokopie]. Státní okresní archiv Plzeň-sever se sídlem v Plasích.

Sbírka zákonů a nařízení Protektorátu Čechy a Morava, 1941 (částka 89, 22. 7.).

Sbírka zákonů a nařízení Republiky československé, 1948 (částka 66, 3. 8.).

Sbírka zákonů a nařízení státu československého, 1933 (částka 53, 14. 8.).

Sbírka zákonů a nařízení státu československého, 1945 (částka 4, 23. 5.).

Zákoník říšský pro království a země v radě říšské zastoupené, 1873 (částka XXV, 17. 5.).

Seznam použitých zkratk

AP	Archivní pomůcka
č. př.	Číslo přírůstku
EL	Evidenční list
ev. jednotka	Evidenční jednotka
inv. č.	Inventární číslo
NAD	Národní archivní dědictví
OAS MV	Odbor archivní správy ministerstva vnitra
SAP	Sborník archivních prací
SOA	Státní oblastní archiv
SOkA	Státní okresní archiv

Inventární seznam

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Evid. jedn.
---------	-------	---------------	-------------

I. Knihy

1	Protokol pro valnou hromadu (4. 6. 1936–11. 9. 1949)	1936–1949	K 1
2	Protokol pro představenstvo (10. 9. 1899–13. 8. 1905)	1899–1905	K 2
3	Protokol pro představenstvo (16. 10. 1905–25. 2. 1912)	1905–1912	K 3
4	Protokol pro představenstvo (24. 3. 1912–19. 12. 1926)	1912–1926	K 4
5	Protokol pro představenstvo (16. 1. 1927–23. 10. 1932)	1927–1932	K 5
6	Protokol pro představenstvo (28. 10. 1932–26. 12. 1948)	1932–1948	K 6
7	Protokol pro představenstvo (1. 6. 1949–28. 12. 1952)	1949–1952	K 7
8	Protokol pro dozorčí radu (17. 12. 1899–6. 7. 1924)	1899–1924	K 8
9	Protokol pro dozorčí radu (28. 10. 1924–8. 3. 1937)	1924–1937	K 9
10	Protokol pro dozorčí radu (24. 5. 1936–6. 6. 1951)	1936–1951	K 10
11	Seznam členů	1899–1936	K 11
12	Seznam členů	[1935]–1949	K 12
13	Seznam spolkových činovníků	1899–1930	K 13
14	Seznam spolkových činovníků	[1930]–1952	K 14

II. Spisový materiál

Spisy

15	Stanovy a jednací řád spolku	1899–1941	N 1
16	Usnesení krajského soudu	1939–1951	N 1
17	Doklady o budově spolku	1931–1948	N 1
18	Vymáhání pohledávek	1934–1935	N 1
19	Prohlášení činovníků o árijském původu	1939	N 1
20	Protokol o revizi	1952	N 1

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Evid. jedn.
---------	-------	---------------	-------------

III. Účetní materiál

a) účetní knihy

21	Účetní závěrky	1925–1946	K 15
----	----------------	-----------	------

b) účty

22	Účetní závěrky	1899–1950	N1
----	----------------	-----------	----

Název archivní pomůcky:	Záložna-kampelička Potvorov
Značka archivního fondu:	ZK Potvorov
Časový rozsah:	1899–1952
Počet evidenčních jednotek:	16 (15 úředních knih, 1 karton)
Počet inventárních jednotek:	22
Rozsah v bm:	0,30 bm (úřední knihy – 0,19 bm, karton – 0,11 bm)
Stav ke dni:	23. 3. 2011
Zpracovatel archivního fondu:	Veronika Brožková
Zpracovatel archivní pomůcky:	Veronika Brožková
Počet stran:	13
Počet exemplářů:	4
Schválila:	Martina Matušková dne 23. 3. 2011 – č. j. SOAP/060-0172/2011